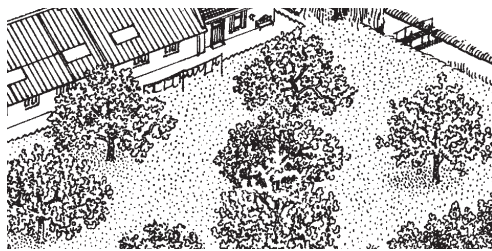

ONDERZOEKNATUUR

Bollentelers aan de slag met be

- TEKST : NATHALIE REIJERS, PPO SECTOR BLOEMBOLLEN
- FOTO'S: LANDSCHAPSBEHEER ZUID HOLLAND/PPO SECTOR BLOEMBOLLEN

Vijf bollentelers nemen deel aan het project 'Natuur breed' en leggen natuur- en landschapselementen aan op hun bedrijf volgens een bedrijfsnatuurplan. Hiermee verhogen zij de kwaliteit en aantrekkelijkheid van het landelijk gebied voor bewoners, recreanten, dieren en planten. Dit is goed voor het imago van de bedrijven en de uitstraling van de sector. PPO Sector Bloembollen werkt mee en stimuleert deze aanpak.

Een hoogstamfruitgaard tussen de bedrijfswoning en de weg. Doel: Het in ere herstellen van een in het verleden aanwezige hoogstamfruitgaard en daarmee een stukje cultuurhistorisch erfgoed behouden. En natuurlijk het bieden van voedsel voor mens en dier.

'Natuur breed' is een project van het Praktijkonderzoek (Plant & Omgeving en Veehouderij) en agrarisch ondernemers. In dit project werken boeren en tuinders met organisaties samen om agrarisch natuur- en landschapsbeheer in te passen in de bedrijfsvoering. In totaal werken 33 boeren en tuinders uit verschillende sectoren en regio's door heel Nederland mee.

BELANGRIJKE STAP

Het herstel van natuurwaarden in het agrarische gebied is van groot belang voor een aantrekkelijk en divers landschap voor mens en natuur. Agrariërs kunnen en willen een belangrijke rol spelen bij het herstellen en beheren van natuurwaarden.

Vaak beheren ze al kleine landschapselementen als hagen en bomen op hun bedrijf. Om deze activiteiten verder te stimuleren en ondersteunen heeft PPO een systematiek ontwikkeld voor het maken van een bedrijfsnatuurplan. De systematiek maakt het mogelijk de natuurkwaliteit van het bedrijf te beoordelen, zodat duidelijk wordt waar de prioriteiten liggen voor het versterken van natuur- en landschap. Een bedrijfsnatuurplan helpt om keuzes te maken in de aanleg en het beheer van natuur- en landschapselementen op het bedrijf, zodat er een samenhangend geheel ontstaat met het landschap en het beleid in de omgeving. Het opstellen en uitvoeren van een bedrijfsna-

tuurplan draagt bij aan een betere kwaliteit van het landelijk gebied voor bewoners, recreanten, dieren en planten. Dit is goed voor het imago van de bedrijven en de uitstraling van de agrarische sector.

NATUURPLANNEN VOOR HET BEDRIJF

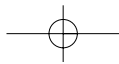
Namens de bloembollenteelt werken vijf bedrijven uit de Bollenstreek mee in het project. De bedrijven liggen in Noordwijk, Noordwijkerhout (2), Voorhout en De Zilk. Voor elk bedrijf is een bedrijfsnatuurplan opgesteld. Dit plan bevat beschrijvingen van het landschap en het beleid in de Bollenstreek. Voor elk bedrijf is beschreven en op kaart weergegeven

4.1 Een leiboom voor en na de snoei

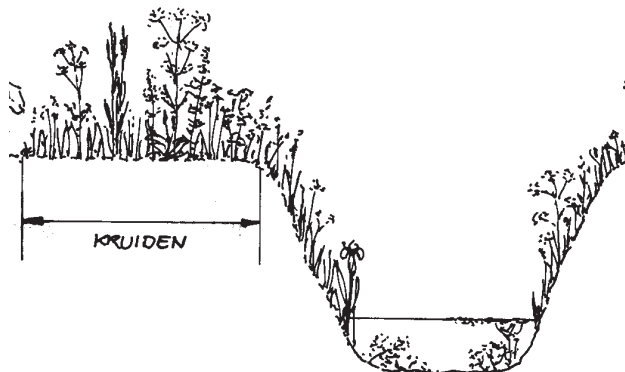
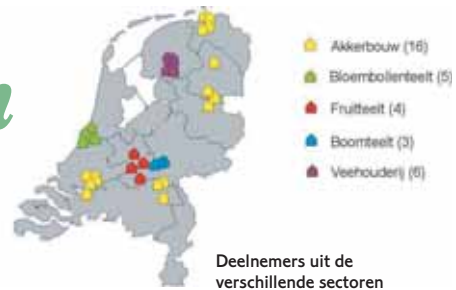
Leilindes rondom de bedrijfswoning. Doel: Biedt schuil- en nestgelegenheid aan vogels en is karakteristiek voor agrarische woonhuizen.

et bedrijfsnatuurplan

Uitvoeren van natuurvriendelijk slootkantenbeheer (maaien en afvoeren op geschikte tijdstippen). Doel: Een gevarieerde bloemrijke grasvegetatie ontwikkelen, die voor mens en dier aantrekkelijk is.

wat de huidige situatie van de natuur- en landschapswaarde is. Vervolgens is na toepassing van de systematiek een streefbeeld voor natuur- en landschapswaarden beschreven en op kaart weergegeven. Dit streefbeeld is met de ondernemers besproken en getoetst op haalbaarheid binnen de bedrijfsvoering. Uiteindelijk ontstaat zo een kaart met daarop een bedrijfsnatuurplan. De plannen worden dit jaar uitgevoerd. Een gedeelte van de aanleg heeft reeds plaatsgevonden. Er zijn diverse streekeigen beplantingen aangelegd: solitaire bomen (kastanje, eik, leilindes) en hagen (meidoorn, beuk). In het najaar volgt de tweede fase van aanleg. Dan staat nog het planten van een hoog-

stamfruitgaard (appel, peer, pruim), een gemengde haag (gelderse roos, hondsr Roos, egelantier, kornoelje, vlier, vogelkers, sleedoorn, krentenboom, wegedoorn, kardinaalmutz), houtsingel (els), solitaire bomen (es, witte abeel) en diverse andere beplantingen op het programma.

SAMENWERKING

PPO sector Bloembollen werkt in dit project samen met de Agrarische Natuur- en LandschapsVereniging Geestgrond en Landschapsbeheer Zuid-Holland. Financiers zijn LNV, de provincie Zuid-Holland en het Samenwerkingsorgaan Duin- en Bollenstreek (SDB). Op de kaart staan de streefbeelden gete-

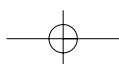
kend die worden beoogd met het uitvoeren van het bedrijfsnatuurplan. Op de foto's wordt de huidige situatie van het bedrijf weergegeven. De streefbeelden worden hieronder verder toegelicht. De ondernemer heeft ingestemd met de uitvoering van al deze streefbeelden.

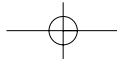
SUBSIDIEMOGELIJKHEDEN

Overheden en landschapbeheerders zijn zich steeds meer bewust van de bijdrage die agrariërs kunnen leveren aan een aantrekkelijk landschap. Daardoor worden steeds meer subsidieregelingen in het leven geroepen om aanleg, herstel en beheer van natuur- en landschapselementen te stimuleren en te vergoeden. In de Bollenstreek worden op 1 januari 2004 het 'Haagbeplantingsfonds' en het 'Erfbeplantingsfonds' in het leven geroepen door het Samenwerkingsorgaan Duin- & Bollenstreek (SDB). Landschapsbeheer Zuid-Holland voert deze regeling uit. De provincie Noord-Holland heeft de regeling Subsidieregeling landschapselementen in Noord-Holland. Landschapsbeheer Noord-Holland voert deze regeling uit (Meer informatie: tel. 023 514 30 80).

Een elzensingel langs schuur met struiken onderlaag. Doel: Inpassen van de opvallende rode muur in het landschap.

ONDERZOEKNATUUR

Een meidoornhaag als afscheiding tussen de weg en de percelen. Doel: Nest-, voedsel- en schuilgelegenheid voor diverse kleine zoogdieren en vogels creëren en ongewenste bezoekers van het bedrijf te weren.

Een beukenhaag langs beide zijden van de oprit en twee eiken op de hoekpunten met de weg. Doel: Het ooit zo karakteristieke hagenlandschap van de streek weer terug te laten komen en daarmee een stukje cultuurhistorisch erfgoed behouden.

Een gemengde haag als afscheiding tussen de hoogstamfruitgaard en de percelen. Doel: Met meer variatie in plantensoorten een grotere groep zoogdieren, vogels en insecten kunnen bedienen.

JEANETTE RUIGROK: 'VEERTIG JONGE VISDIEFJES'

Een van de vijf deelnemers aan het project Natuur breed is het bedrijf Jac P. Ruigrok & Zn uit Voorhout. Belangstelling voor natuur hebben Sjaak en Jeanette Ruigrok altijd al gehad, en toen de Agrarische Natuurvereniging Geestgrond werd opgericht, hebben zij zich aangemeld als lid. Jeanette Ruigrok is binnen de vereniging actief als vogelteller. Deze activiteit is van belang voor het natuurbehoud. Om collega-ondernemers zich bewust te laten worden van de rijkdom aan vogels zou het in haar ogen goed zijn als een vogelteller na afloop de resultaten meldt aan de grondeigenaar. Ze vindt aandacht voor de natuur vanuit de bloembollensector belangrijk. "We wonen en werken in een streek waar de bollenteelt in vier eeuwen het landschap heeft gevormd. Dat is een monument waar we zuinig op moeten zijn, en dit is een prima initiatief om het te behouden." Vanuit Geestgrond was de stap naar het project Natuur breed niet groot. "Er zijn negen bedrijven benaderd, vijf zijn er uitgekozen, waaronder ons bedrijf." In 2002 is een plan opgesteld. Voor het bedrijf van Ruigrok kon worden voortgeborduurd op al aangeplante hagen om huis en langs de weg. De haag langs de weg wordt opgeknapt, die om huis wordt verdubbeld, en om het bedrijfsgebouw komen dit najaar bomen en struiken van zo'n drie meter hoog. Aan slootkantenbeheer deed Ruigrok eigenlijk al veel goeds in de optiek van het project. "Een van de mogelijkheden is een flauw talud, waarvan het maaisel wordt afgevoerd. Zo werkten we al, en zo gaan we verder. De slootkant verschraalt, waardoor er meer verschillende kruiden gaan groeien." Een bijzonder aspect is de vogelstand. Achter het bedrijf op een perceel van een buurman broedden vorig jaar vijf paartjes visdiefjes en dit jaar waren het er 17. "Ze hebben veertig jongen grootgebracht. Met de verrekijker kon ik het allemaal volgen. Van een vogelkenner uit Noordwijk, die ook meermalen is wezen kijken, heb ik begrepen dat dit uniek is. Dank zij het feit dat het perceel aan drie kanten omgeven is door sloten, was er weinig kans op vossen of katten." Overleg met grondeigenaren zou soms gewenst zijn, bijvoorbeeld om de jongen de kans te geven uit te vliegen. Een dag of vier uitstel van werkzaamheden kan hiervoor al voldoende zijn. De lijst vogelsoorten is met 39 soorten langer dan alleen visdiefjes. Kneu, kraakeend, patrijs, scholekster, gele kwikstaart, zijn er maar een paar uit de opsomming. Soms vraagt een vogel wat meer aandacht. "Een patrijs broedde vlak bij huis, maar het eerste nest is leeggehaald door een roofdier. Het tweede legsel werd in de roeitijd nog bebroed. Pas met rooien vonden we het. Sjaak heeft het nest met zestien eieren opgepakt en netjes op gerooid land neergelegd. Een dag later kwamen de eieren uit."

